

Bestyrelse og direktion
for Helgenæs Sparekasse
Brøsbjergvej 10
Støvdo,
8420 Knebel

11. juli 2012

Ref. KDA/MAB

J.nr. 520-0027

Påbud om at stoppe udlån til nye kunder henvist af økonomikonsulenter

FINANSTILSYNET
Århusgade 110
2100 København Ø

Tlf. 33 55 82 82
Fax 33 55 82 00
CVR-nr. 10 59 81 84
finanstilsynet@ftnet.dk
www.finanstilsynet.dk

1. Finanstilsynets afgørelse og klagevejledning

Finanstilsynet meddeler Helgenæs Sparekasse påbud i henhold til § 350 i lov om finansiel virksomhed (FIL) om at stoppe udlån til nye kunder henvist fra økonomikonsulenter, indtil Finanstilsynets næste inspektion er gennemført. Denne forventes gennemført inden for de næste 12 måneder. Herefter vil Finanstilsynet vurdere, hvorvidt påbuddet bør forlænges.

ERHVERVS- OG VÆKSTMINISTERIET

Finanstilsynet finder, at omfanget og boniteten af udlånet til de omtalte kunder indebærer en ikke uvæsentlig risiko for, at sparekassen inden for en overskuelig tid ikke vil kunne opfylde lovens kapitalkrav og derfor vil miste sin tilladelse.

Finanstilsynets vurdering baserer sig bl.a. på, at Helgenæs sparekasse i løbet af de seneste 2 år har haft en meget høj udlånsvækst. Fra medio 2010 til maj 2012 er udlånet vokset med 132 pct. Størstedelen af udlånet er sket til kunder, som får deres økonomi administreret af økonomikonsulenter. Det vil sige kunder, som har vanskeligt ved at administrere deres økonomi og derfor frivilligt har valgt at lade sig administrere af eksterne økonomikonsulenter.

På 2 år er disse udlån vokset til at udgøre ca. 50 pct. af sparekassens udlån, og sparekassen har kun begrænset erfaring med og viden om disse kunder. De fleste kunder er i gang med en omfattende rekonstruktion af deres økonomi. I den forbindelse er Helgenæs Sparekasse med til at samle kundens gæld hos sparekassen i forbindelse med indgåelse af akkord med andre kreditorer. Disse kunder må derfor i vid udstrækning betragtes som svage med en ikke ubetydelig blanco.

Det er Finanstilsynets vurdering, at sparekassen ikke har udarbejdet et tilstrækkeligt beslutningsgrundlag, inden sparekassen gik ind på dette nye markedsområde. Det er endvidere Finanstilsynets vurdering, at sparekassen aktuelt ikke har et tilstrækkeligt overblik over de risici, som sparekassen har påtaget sig.

Sparekassen løber en særlig risiko i forhold til de to konsulentfirmaer, der henviser kunderne. Hvis et af disse firmaer ophører, vil sparekassen stå med en række kunder spredt ud over hele landet, som sparekassen risikerer selv at skulle styre. Der vil givet disses kunders baggrund således formentlig være behov for en stram styring, som sparekassen på grund af sine beskedne administrative ressourcer vil have meget svært ved at løfte.

Påbuddet er endvidere begrundet i, at sparekassen ikke selv har sat et loft over disse kunders maksimale andel af udlånsbogen, ligesom sparekassens solvensmæssige overdækning efter Finanstilsynets opgørelse er beskeden.

Påbuddet har virkning fra modtagelsen af denne afgørelse.

Sparekassen skal månedligt indsende oplysninger om udviklingen i størrelsen af disse engagementer samt oplysninger om eventuelle engagementsforhøjelser og restancer.

Finanstilsynets afgørelser kan senest 4 uger efter at afgørelsen er modtaget indbringes for Erhvervsankenævnet, Kampmannsgade 1, Postboks 2000, 1780 København V, tlf. 33 30 76 22, jf. § 372, stk. 1, i lov om finansiel virksomhed.

Det følger af § 7 i bekendtgørelse om Erhvervsministeriets Erhvervsankenævn, at det er forbundet med et gebyr på 4.000 kr. at klage til Erhvervsankenævnet. Efter § 15, stk. 4, i nævnte bekendtgørelse, kan nævnet eller formanden på dets vegne træffe bestemmelse om hel eller delvis tilbagebetaling af det indbetalte gebyr, hvis der gives klageren helt eller delvist medhold. Gebyret tilbagebetales, hvis klagen afvises, jf. § 8, stk. 2.

Da denne afgørelse er truffet af Finanstilsynet som en uopsættelig sag, der ellers skulle have været forelagt Det Finansielle Virksomhedsråd, er det udgangspunktet, jf. § 354 a, i lov om finansiel virksomhed, at afgørelsen offentliggøres. Offentliggørelsen kan dog udskydes, hvis en offentliggørelse kan medføre uforholdsmæssig stor skade for sparekassen.

Høring

Sparekassen fik fredag den 6. juli 2012 et udkast til denne afgørelse i høring med frist til tirsdag den 10. juli kl. 12.00.

Sparekassen har som svar indsendt en redegørelse om indgåelse af samarbejdet med økonomikonsulenterne og en redegørelse vedrørende sagsbehandlingen i forbindelse med kreditvurdering af de enkelte kunder.

2. Retligt grundlag

Finanstilsynet kan i henhold til § 350, stk. 1, nr. 2, påbyde en finansiel virksomhed inden for en af tilsynet fastsat frist at foretage de nødvendige foranstaltninger, hvis der er en ikke uvæsentlig risiko for, at virksomhedens økonomiske stilling på grund af indre eller ydre forhold udvikler sig således, at virksomheden vil miste sin tilladelse.

Bestemmelsen giver Finanstilsynet mulighed for at gribe ind på et tidligere tidspunkt end det tidligere var muligt.

Finanstilsynet har efter bestemmelsen mulighed for at gribe ind i tilfælde, hvor virksomheden stadig opfylder kapitalkravene, men hvor der er en ikke uvæsentlig risiko for, at virksomheden vil miste sin tilladelse i fremtiden.

Det fremgår af lovbemærkningerne, at bestemmelsen bl.a. tænkes anvendt, når der er en ikke uvæsentlig risiko for, at virksomheden på et senere tidspunkt ikke kan opfylde lovens kapitalkrav. Som eksempel nævnes, at Finanstilsynet, hvis et pengeinstitut har en høj udlånsvækst, vil kunne påbyde instituttet at foretage nærmere foranstaltninger, såfremt tilsynet på baggrund af sin erfaring og sit kendskab til markedsforholdene og til det konkrete institut vurderer, at der er en ikke uvæsentlig risiko for, at instituttet inden for 2-3 år ikke vil kunne opfylde kapitalkravene.¹

Endvidere fremgår det af bemærkningerne, at ændringen af bestemmelsen skal ses i sammenhæng med ændringen af § 344, stk. 5², i FIL, hvorefter Finanstilsynet i højere grad end tidligere skal vurdere holdbarheden af de enkelte virksomheders forretningsmodeller. Konstaterer Finanstilsynet, at der er tale om en uholdbar forretningsmodel, kan en reaktionsmulighed således være et påbud om at foretage nødvendige foranstaltninger i henhold til § 350.

Af bemærkningerne til ændringen af § 344, stk. 5, fremgår det, at høj udlånsvækst kan være en indikator for en uholdbar forretningsmodel, idet faren for at få dårlige udlånsengagementer øges, hvis væksten sker i et tempo, hvor instituttets kreditkontor og kontrolsystemer har svært ved at følge med.³

¹ L 175 2009/10 § 1, nr. 75.

² Nuværende § 344, stk. 3, i FIL.

³ L 175 2009/10, § 1, nr. 72.

Ændringen af § 350 skal endvidere, jf. bemærkningerne, ses i sammenhæng med ændringen af reglerne i §§ 70 og 71, hvor der skete en præcisering og justering af reglerne for styring og indretning af virksomheden, med henblik på at øge virksomhedernes fokus herpå.⁴

Endvidere fremgår det af bemærkningerne, at Finanstilsynets påbud skal konkretiseres så tilstrækkeligt, at ledelsen i den finansielle virksomhed reelt har mulighed for at imødekomme påbuddet.

Påbuddet skal som udgangspunkt forelægges for Det Finansielle Virksomhedsråd, jf. § 345, stk. 2, da et påbud i medfør af bestemmelsen altid vil have videregående betydning for den finansielle virksomhed.

Der skal endvidere være klarhed over, hvornår påbuddet er opfyldt, mens det er op til virksomhedens ledelse, hvordan den vil sørge for, at påbuddet bliver opfyldt.⁵

3. Faktiske omstændigheder

Helgenæs Sparekasse samarbejder med to konsulentfirmaer. Konsulentfirmaerne formidler sparekassens udlån til kunden. Sparekassen har som udgangspunkt ingen direkte kontakt til kunden, men får økonomiske oplysninger om kunden fra konsulentfirmaerne. Sparekassen kreditvurderer den enkelte kunde på baggrund af disse oplysninger før lånet bevilges. Kunderne er geografisk spredt over hele landet.

Sparekassen har samarbejdet med det ene firma i ca. 2 år og i en lidt kortere periode med det andet. I den periode har sparekassen haft en meget stor udlånsvækst. Fra medio 2010 til maj 2012 er udlånet således vokset med 132 pct.

Sparekassen havde pr. ultimo 2011 i forbindelse med samarbejdet udlån på ca. 36 mio. kr. til 176 kunder. Sparekassens samlede udlån og garantier var ultimo 2011 på 66 mio. kr.

Sparekassen giver som hovedregel ikke lån til kunder hos økonomikonsulenterne, med mindre kunderne har været kunde hos økonomikonsulenterne i mindst 6 måneder og dermed har vist evne og vilje til at overholde det budget, som konsulenten har lagt.

⁴ L175 2009/10, § 1, nr. 72.

⁵ L175 2009/10, § 1, nr. 72.

Det ene konsulentfirma har dog overfor Finanstilsynet oplyst, at alene 87 pct. af de kunder, som har været kunder hos firmaet i mere end 3 måneder, gennemfører forløbet. Såfremt aftalen mellem kunden og konsulentfirmaet opsiges, vil det være sparekassens eget ansvar fremadrettet at sikre, at kunden betaler.

Sparekassen har oplyst, at der indtil videre ikke har været restancer på lånene til de omhandlede kunder. Ved engagementsgennemgangen i forbindelse med Finanstilsynets undersøgelse i juni 2012 konstaterede Finanstilsynet, at enkelte lån er forhøjet siden den oprindelige bevilling. Sparekassen har oplyst, at der i flere tilfælde var tale om nybevillinger pga. indgåelse af yderligere akkorder med kundens øvrige kreditorer, og at der i et enkelt tilfælde var bevilget et billån.

4. Sparekassens finansielle forhold ultimo 2011 og efter Finanstilsynets undersøgelse i juni 2012

Sparekassen er en lille sparekasse med hovedsæde på Helgenæs. Sparekassen har ikke filialer.

Regnskabstal ultimo 2011		t.kr.
Udlån		62.465
Indlån		127.368
Egenkapital		8.842
Balance		140.731
Årets resultat		1.668

Solvens ultimo 2011	
Solvensprocent	15,4 pct.
Basiskapital	8,8 mio. kr.
Solvensbehov indberettet	10,2 pct. (5,9 mio.kr.)

Basiskapital opgjort pr. 25. juni 2012 af sparekassen (Urevideret, eksklusiv årets løbende overskud)	9,2 mio. kr.

Sparekassen har oplyst, at den samlede udlånsvækst for 1. halvår af 2012 har været 17,3 pct., svarende til at sparekassen ultimo juni 2012 har udlån på 74 mio. kr.

Finanstilsynet fandt ved undersøgelsen behov for nedskrivning på et enkelt engagement på ca. 800 t.kr., hvoraf sparekassen selv forventede at nedskrive 600 t.kr. pr. ultimo juni 2012. Dette engagement er ikke en kunde henvist af økonomikonsulenterne.

Efter regulering for nedskrivningen er sparekassens solvensbehov efter Finanstilsynets opfattelse ca. 8,7 mio. kr.

Sparekassen forventer et positivt resultat i 1. halvår af 2012, som kan rumme ovennævnte nedskrivning.

Det er derfor Finanstilsynets vurdering, at sparekassen har en positiv om end meget beskedne solvensoverdækning.

5. Vurdering og konklusion

Finanstilsynet har i forbindelse med inspektion i sparekassen i juni 2011 gennemgået i alt 34 udlån til kunder, hvis engagement er formidlet af økonomikonsulenter. 9 af disse er blandt sparekassens 30 største engagementer.

Karakterfordelingen for de 34 engagementer blev følgende i henhold til Finanstilsynets karaktersystem:

Karakter	Antal, pct.		Volumen, pct.
	Stk.	Pct.	Pct.
2a	3	9	10
2b	24	71	74
2c	7	21	16
1	0	0	0
I alt	34	100	100

Karakterfordelingen viser, at langt størstedelen af kunderne efter Finanstilsynets opfattelse udviser svaghedstegn.

3 kunder har fået karakteren 2a, dvs. opfattes som almindeligt gode engagementer. Disse kunder har fornuftigt rådighedsbeløb og gældsfaktor, og flere af dem har oplevet en bedring i økonomien. Derimod er der 7 af kunderne, der på nuværende tidspunkt må betegnes som meget svage.

Boniteten på disse engagementer er dermed generelt væsentligt under gennemsnitlige privatkundeengagementer, idet der generelt er tale om kunder, som tidligere har vist at de ikke selv kan styre deres økonomi, og da kunderne som hovedregel har lavt rådighedsbeløb, høj gældsfaktor og negativ formue.

Finanstilsynet kunne ikke konstatere objektiv indikation for værdiforringelse på kunderne, idet der generelt var tale om nyligt rekonstruerede kunder, som indtil videre overholdt betalingsaftalerne. Udlånene kunne derfor –

uanset kundernes spinkle økonomiske forhold – ikke siges at være værdiforringet i forhold til, da sparekassen ydede lånene.

For de allerstørste lån (over 590 t.kr.) har sparekassen pant, som dog som udgangspunkt ud fra en forsigtig vurdering til solvensbehovet ikke tages op til fuld værdi. I intervallet mellem 590 t.kr. og 350 t.kr. har sparekassen sikkerhed i en del af sagerne. Sikkerhed for lånene mellem 350 t.kr. til 200 t.kr. i den omhandlede portefølje ses sjældent.

Idet sparekassens udlån til disse kunder hovedsagelig er sket i 2011 og 2012, har sparekassen ikke historiske data af betydning over kundernes betalingssevne og vilje. Vurderingen af kreditværdigheden er derfor forbundet med en større usikkerhed, end hvis der var tale om kunder, som sparekassen i forvejen havde historik på.

Sparekassen har på trods af denne manglende historik valgt at øge udlånet kraftigt inden for denne kategori af kunder. Sparekassen har derfor et dårligt udgangspunkt for at vurdere den fremadrettede risiko.

Finanstilsynet har ikke i forbindelse med Finanstilsynets undersøgelse i juni 2012 kunnet konstatere, at sparekassen, i forbindelse med beslutningen om at starte samarbejdet med økonomikonsulenterne, har foretaget en risikoanalyse eller en analyse af, hvorvidt den forventede indtjening kan dække de forventede tab. Sparekassen har heller ikke på forhånd taget stilling til, hvor stor en eksponering sparekassen maksimalt ønsker inden for dette kundesegment. Sparekassen har således ikke haft tilstrækkeligt beslutningsgrundlag for at påtage sig den risiko, der er ved det store udlån til disse kunder. Der foreligger derfor heller ingen dokumentation for, at sparekassen kan håndtere og har kapital til nye udlån til denne kundegruppe.

Finanstilsynet har som nævnt fra det ene firma modtaget oplysning om, at 87 pct. af kunderne, som har været hos firmaet i mere 3 måneder, gennemfører hele forløbet.

Hvis dette lægges til grund, må sparekassen således forvente, at 13 pct. af udlånene helt eller delvist ikke bliver tilbagebetalt.

Forholdet mellem konsulenterne og kunderne er baseret på skriftlige aftaler, herunder en tillidserklæring om, at kunderne vil lade konsulentfirmaet administrere deres økonomi i minimum 5 år. Rent juridisk kan kunderne dog opsiges samarbejdet med en måneds varsel. Dette indebærer en risiko for, at kunderne opsiger samarbejdet med konsulenten, og Helgenæs Sparekasse derfor selv skal følge op på, om kunderne får betalt. Henset til kundernes historik må det formodes at blive en stor opgave, som den nuværende organisation i Helgenæs Sparekasse vil have svært ved at klare.

En betydeligt større, men også mindre sandsynlig risiko – uden dog at være urealistisk – er, at et eller begge konsulentfirmaer ophører med deres virksomhed. Sparekassen vil herefter selv skulle håndtere en stor gruppe kunder spredt over hele landet, der kræver stram styring. Den nuværende organisation i Helgenæs Sparekasse vil have meget svært ved at klare dette.

Det er Finanstilsynets vurdering, at sparekassen ikke aktuelt har tilstrækkeligt overblik over de risici, sparekassen har påtaget sig. Sparekassen har ikke fuldt overblik over kundernes geografiske spredning. Sparekassen har ikke foretaget analyse af porteføljen som sådan, men vurderer alene den enkelte kundes økonomi isoleret set. Finanstilsynet fandt ved undersøgelsen, at sparekassen manglede opdaterede økonomiske oplysninger på visse kunder.

Det er Finanstilsynets erfaring, at en høj udlånsvækst ofte medfører forringet bonitet af de engagementer, som et institut påtager sig. Høj udlånsvækst nævnes i lovbemærkningerne til § 350 som en indikator for en uholdbar forretningsmodel, idet faren for at få dårlige udlånsengagementer øges, hvis væksten sker i et tempo, hvor instituttets kreditkontor og kontrolsystemer har svært ved at følge med.

Finanstilsynet konstaterede, at sparekassen manglede enkelte bevillingsbeskrivelser og enkelte dokumenter (f.eks. rådighedsbeløbsberegninger), hvilket indikerer, at væksten i udlån er gået for stærkt.

Sparekassen har ikke en stor organisation og kontrolsystemer, som kan forebygge fejl. Tværtimod er det direktøren selv, der behandler sagerne. Direktionen bevilger størstedelen af sagerne, mens de største indstilles til bevilling i bestyrelsen. Direktionen rapporterer endvidere til bestyrelsen.

Finanstilsynet finder, at usikkerheden ved den nævnte store portefølje af udlån medfører en ikke ubetydelig risiko for, at sparekassen inden for de nærmeste 2-3 år ikke længere vil kunne opfylde sit kapitalkrav.

Sparekassen påbydes derfor at stoppe udlån til nye kunder, hvis økonomi bliver administreret af økonomikonsulenter, indtil Finanstilsynets næste undersøgelse af sparekassen er gennemført.

Dette brev sendes i kopi til sparekassens revision.

Ulrik Nødgaard
direktør

/ Marianne Bagger Hallas
specialkonsulent